

Załącznik do uchwały
Nr XLIII/...../2022
Rady Gminy Lutowiska
z dnia 28 grudnia 2022 r.

**Gminny Program Profilaktyki
i Rozwiązywania Problemów
Alkoholowych
oraz Przeciwdziałania Narkomanii
w Gminie Lutowiska
na lata 2023 - 2024**

Lutowiska, grudzień 2022 r.

Spis treści

I Wprowadzenie.....	2
II Podstawy prawne Programu	3
III Diagnoza problemu uzależnień w gminie Lutowiska	4
1. Analiza socjodemograficzna gminy Lutowiska	4
2. Analiza wyników ankiety dotyczącej problemów uzależnień przeprowadzonej na terenie gminy Lutowiska	8
3. Diagnoza problemów społecznych w środowisku dzieci i młodzieży	14
V Adresaci programu	18
VI Cel główny, cele szczegółowe, zadania i wskaźniki osiągnięcia celów w ramach Programu.....	18
1. Kierunki działań w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień	18
2. Cel główny i cele szczegółowe Programu.....	19
3. Cele szczegółowe Programu	20
4. Działania służące realizacji celów szczegółowych Programu i wskaźniki realizacji tych celów	20
VII Zasoby i realizatorzy.....	23
VIII Źródła finansowania.....	23
IX Sposób sprawozdania.....	24
X Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ...	24

I Wprowadzenie

Używanie alkoholu i narkotyków powoduje duże szkody zdrowotne i społeczne, takie jak m.in: naruszenie zasad bezpieczeństwa publicznego, przestępczość, wypadki samochodowe, przemoc w rodzinie, ubóstwo i bezrobocie. Problemy związane z alkoholem oraz innymi substancjami psychoaktywnymi powodują także wysokie koszty ekonomiczne ponoszone przez państwo. Koniecznym staje się zatem podejmowanie działań zmierzających do ograniczania popytu i podaży tych środków, oraz realizacja zadań mających na celu redukcję szkód zdrowotnych i społecznych wynikających z używania substancji psychoaktywnych.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nakłada na gminę obowiązek podejmowania działań zmierzających do ograniczenia spożycia napojów alkoholowych, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożycia tych napojów, przeciwdziałania powstawaniu i usuwaniu następstw nadużywania alkoholu, oddziaływania na osoby nadużywające alkoholu oraz udzielania pomocy ich rodzinom.

Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023 – 2024 stanowi kontynuację działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień realizowanych w Gminie Lutowiska w latach ubiegłych, a obowiązek jego uchwalenia przez Radę Gminy wynika z art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Program realizowany będzie przy współpracy samorządu lokalnego, organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, podmiotów leczniczych, samorządowych jednostek organizacyjnych oraz innych podmiotów zaangażowanych w działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałaniem narkomanii, a także uzależnień behawioralnych. Zadania zaplanowane w Programie, stanowią odpowiedź na lokalne potrzeby mieszkańców, wynikające z diagnozy problemów społecznych i prowadzonego bieżącego monitoringu problemów uzależnień. Ich realizacja dostosowana będzie do istniejących zasobów instytucjonalnych i osobowych. Program odpowiada celom operacyjnym Narodowego Programu Zdrowia, stanowi lokalną strategię rozwiązywania problemów uzależnień, jednocześnie będąc integralną częścią następujących dokumentów: Strategii Rozwoju Gminy Lutowiska do roku 2026, a także Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2022 - 2027.

II Podstawy prawne Programu

Ustawy:

1. z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 ze zm.);
2. z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 ze zm.);
3. z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249);
4. z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1608 ze zm.);
5. z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 633 ze zm.);
6. z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 559 ze zm.);
7. ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 ze zm.);
8. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1634 ze zm.).

Programy krajowe:

1. Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025, przyjęty Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 642).

Programy regionalne i gminne:

1. Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 - 2030, przyjęty Uchwałą Nr LI/858/22 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 czerwca 2022 r.
2. Strategia Rozwoju Gminy Lutowiska do roku 2026, przyjęta Uchwałą Nr XXX/146/2017 Rady Gminy Lutowiska z dnia 9 listopada 2017 roku.
3. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Lutowiska na lata 2022 – 2027, przyjęta uchwałą Nr XXXIV/178/2022 Rady Gminy Lutowiska z dnia 25 stycznia 2022 r.

III Diagnoza problemu uzależnień w gminie Lutowiska

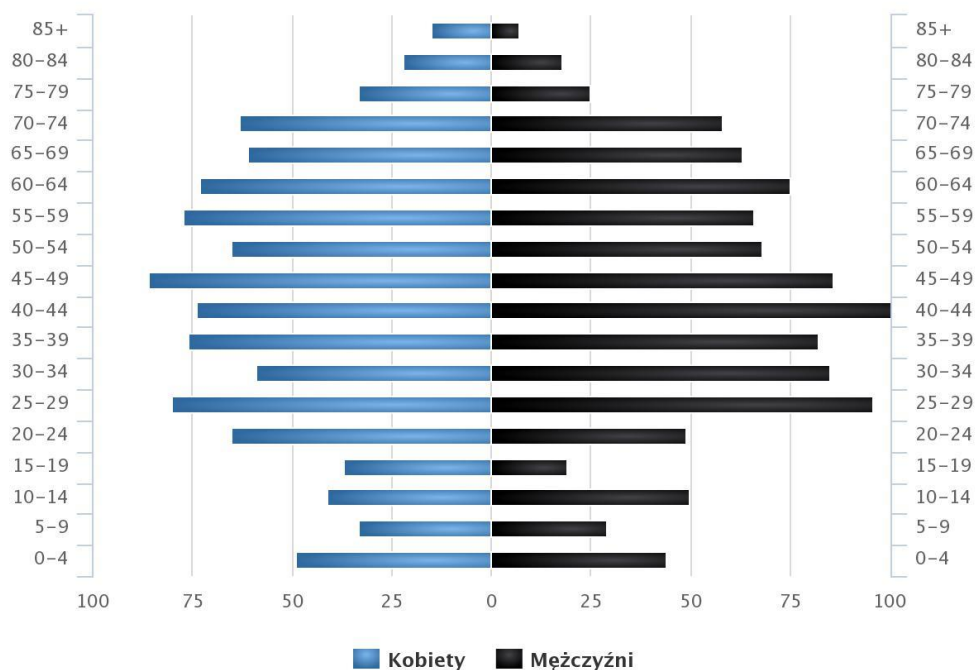
1. Analiza socjodemograficzna gminy Lutowiska

Gmina Lutowiska jest gminą wiejską, leżącą w województwie podkarpackim, powiecie bieszczadzkim. Powierzchnia gminy wynosi 475,6 km² i stanowi 41,8% powierzchni powiatu. Gmina Lutowiska według stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. liczy 2.029 mieszkańców, z czego 49,7% stanowią kobiety, natomiast 50,3% mężczyźni. Jak wynika z powyższych danych statystycznych, gmina charakteryzuje się najniższą w Polsce gęstością zaludnienia – 4 osoby na km². W latach 2002-2021 liczba mieszkańców zmalała o 9,3%.

Średni wiek mieszkańców wynosi 42,8 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa podkarpackiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski. 65,0% mieszkańców gminy Lutowiska jest w wieku produkcyjnym, 13,5% w wieku przedprodukcyjnym, a 21,6% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym¹.

Piramida wieku mieszkańców gminy Lutowiska, 2021

(Źródło: GUS)

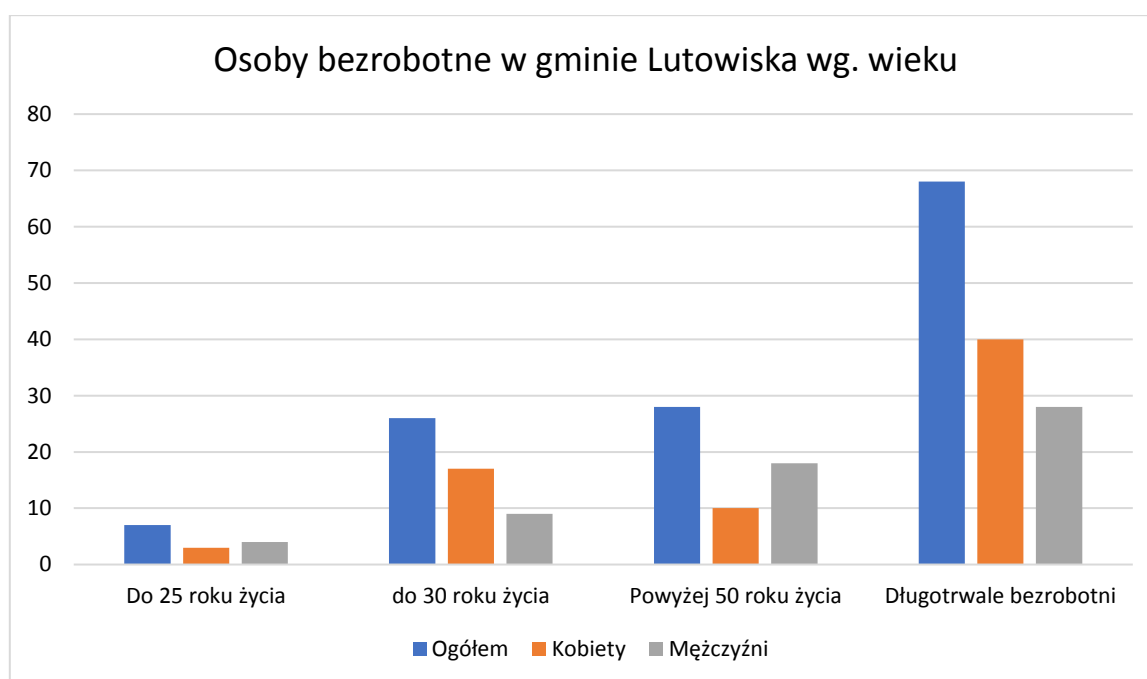
www.polskawliczbach.pl

Dla oceny skali i zagrożenia uzależnieniami populacji mieszkańców gminy istotna jest analiza problemów społecznych występujących w gminie, przyczyniających się do marginalizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, tj. poziom bezrobocia, liczba osób i rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej, przyczyny ubiegania się osób

¹ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lutowiska (26.11.2022 r.)

o pomoc, ale również rodzaj i dostępność instytucji oferujących szeroko rozumiane wsparcie (w tym w zakresie opieki zdrowotnej, rozwoju zainteresowań i organizacji zajęć zarówno dla dzieci, jak i osób dorosłych, placówek edukacyjnych itp.).

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ustrzykach Dolnych na dzień 31.10.2022 r. w gminie Lutowiska zarejestrowanych było 108 osób bezrobotnych (w tym 57 kobiet i 51 mężczyzn). Mieszkańcy gminy Lutowiska stanowią 10,55% wszystkich zarejestrowanych osób bezrobotnych w powiecie bieszczadzkim. Przeważającą grupę stanowią osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku (86 osób). Największą grupę wśród osób bezrobotnych stanowią osoby młode, do 30 roku życia (blisko 31% wszystkich zarejestrowanych osób bezrobotnych w gminie). Ponadto 63% osób bezrobotnych w gminie to osoby długotrwale bezrobotne. W grupie tej przeważają kobiety.

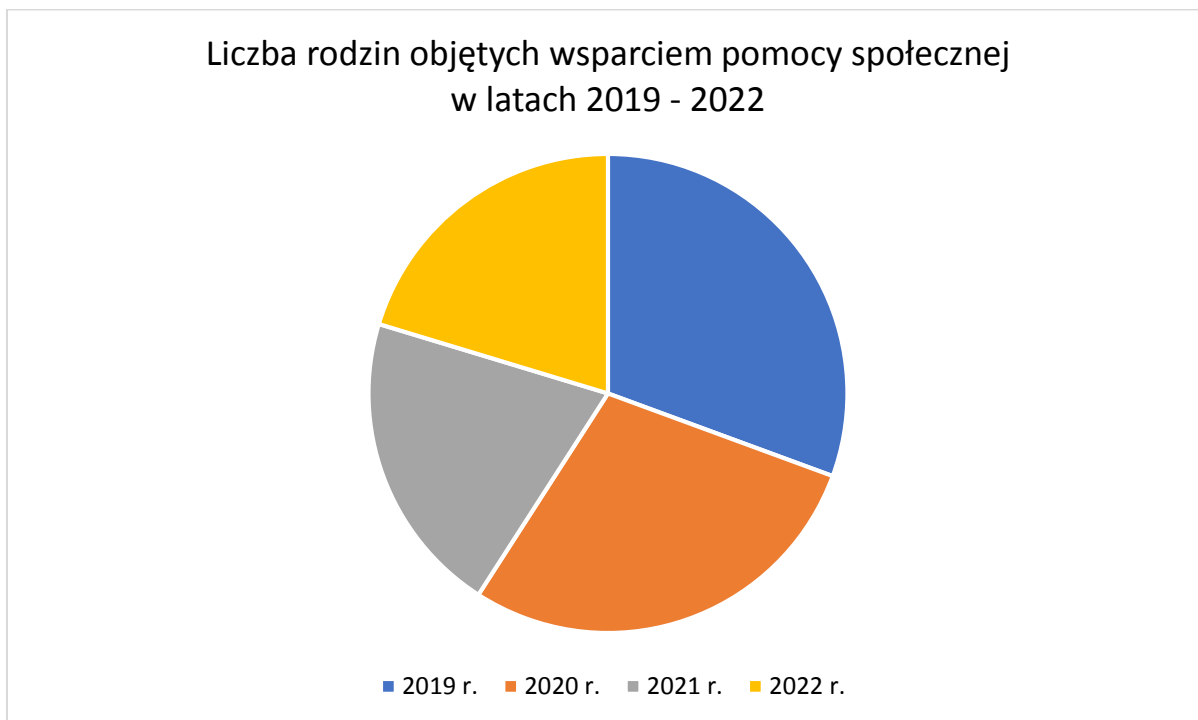

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ustrzykach Dolnych: https://pup_ustrzyki_dolne.ssdip.bip.gov.pl/statystyki-bezrobocia/statystyki-bezrobocia.html (26.11.2022 r.).

Wśród osób bezrobotnych zamieszkujących w gminie Lutowiska znaczącą grupę stanowią osoby bez kwalifikacji zawodowych (36%) oraz bez doświadczenia zawodowego (18,5%).

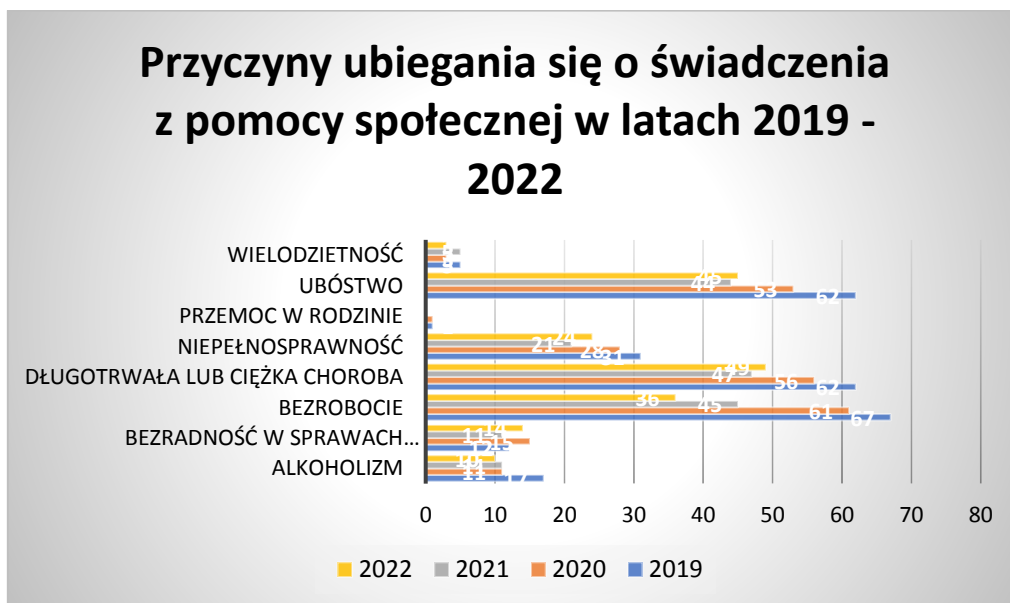
W latach 2019 – 2021 obserwowano systematyczny spadek liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Niewątpliwie miały na to wpływ zwiększające się dochody rodzin, otrzymywanie dodatkowych świadczeń, które doprowadziły do poprawy kondycji materialnej (np. 500+). W roku 2022 liczba rodzin objętych wsparciem jest porównywalna do roku poprzedniego, co może oznaczać, iż obserwowany od kilku lat systematyczny spadek

liczby osób i rodzin korzystających ze wsparcia został zahamowany w wyniku trudnej sytuacji ekonomicznej w kraju i związanego z tym wzrostu cen towarów i usług, mających przełożenie na sytuację materialną rodzin.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lutowiskach.

Na poniższym wykresie przedstawiono przyczyny ubiegania się o pomoc społeczną rodzin w latach 2019 – 2022, przy czym dane dotyczące roku 2022 podane są według informacji na dzień 31.10.2022 r.

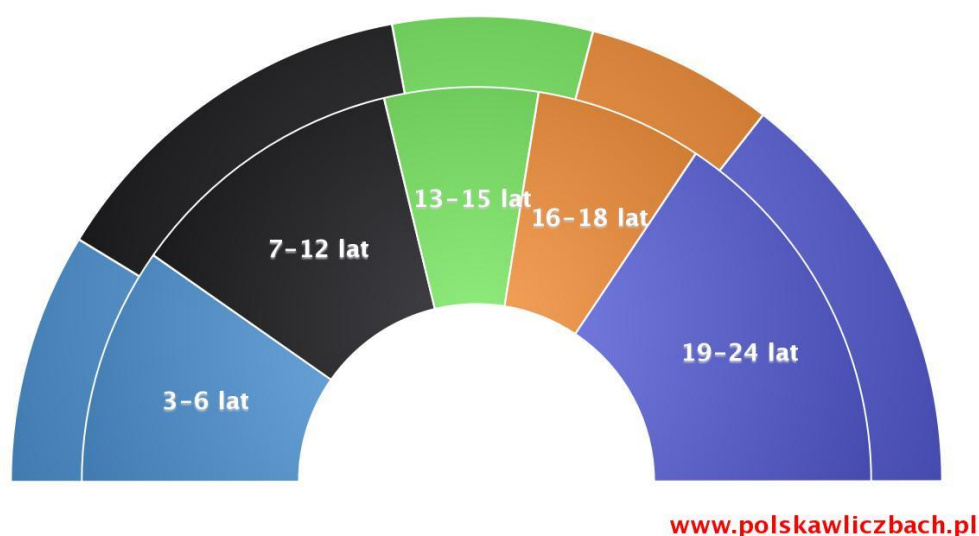

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lutowiskach.

Na terenie gminy Lutowiska funkcjonuje jedna szkoła, kształcąca uczniów na poziomie szkoły podstawowej oraz jeden punkt przedszkolny. W roku 2021 w 10 oddziałach szkoły podstawowej uczyło się 119 uczniów (48 kobiet oraz 71 mężczyzn). Dla porównania w 2008 roku w gminie Lutowiska funkcjonowały 3 szkoły podstawowe, w których w 13 oddziałach uczyło się 156 uczniów (86 kobiet oraz 70 mężczyzn)².

Edukacyjne grupy wieku – Gmina Lutowiska, 2021

(Źródło: GUS)

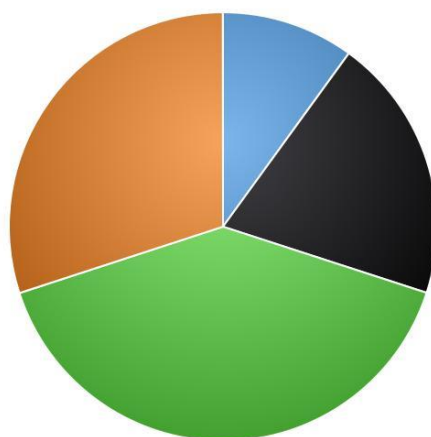
Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lutowiska (26.11.2022 r.)

Na terenie gminy funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury. Na poniższych wykresach przedstawiono tematykę imprez oraz zajęć rozwijających zainteresowania realizowanych w gminie w 2021 r.

² https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lutowiska (26.11.2022 r.)

Imprezy organizowane przez domy kultury, 2021

(Źródło: GUS)

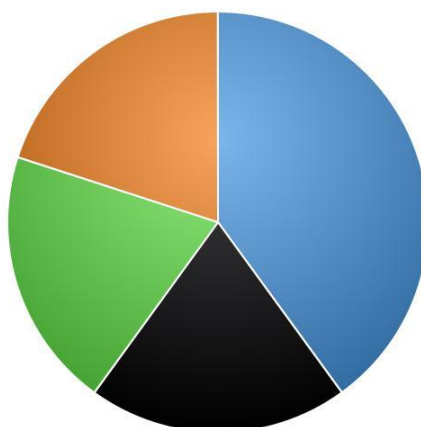
■ imprezy turystyczne i sportowo - rekreacyjne ■ konkursy ■ interdyscyplinarne
■ warsztaty

www.polskawliczbach.pl

Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lutowiska (26.11.2022 r.)

Koła / kluby / sekcje, 2021

(Źródło: GUS)

■ plastyczne/techniczne ■ taneczne ■ muzyczne
■ seniora/Uniwersytet Trzeciego Wieku

www.polskawliczbach.pl

Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lutowiska (26.11.2022 r.)

2. Analiza wyników ankiety dotyczącej problemów uzależnień przeprowadzonej na terenie gminy Lutowiska

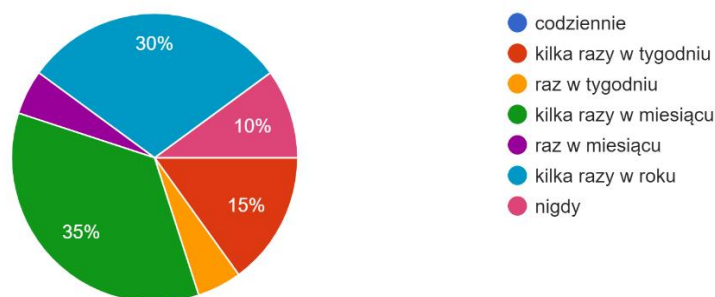
W miesiącu listopadzie 2022 r. na terenie gminy Lutowiska przeprowadzone zostały badania przy wykorzystaniu technik ankietowych. Kwestionariusz ankiety został zamieszczony na stronie internetowej. Zaproszenie do udziału w badaniu zostało skierowane do mieszkańców

gminy za pośrednictwem profili społecznościowych gminy oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, jak również rozesłane za pośrednictwem aplikacji Messenger. W badaniu wzięło udział 20 osób.

Na pytanie dotyczące częstotliwości spożywania alkoholu większość osób ankietowanych udzieliła odpowiedzi, że spożywa alkohol kilka razy w miesiącu (35%). Rozkład odpowiedzi osób ankietowanych przedstawiono na poniższym wykresie.

1. Jak często spożywa Pan/i alkohol?

20 odpowiedzi

Osoby, które zadeklarowały, że spożywają alkohol na pytanie o ilość spożywanego alkoholu w zdecydowanej większości (61,1%) udzieliły odpowiedzi, że są to 1 – 2 porcje alkoholu spożywanego w ciągu dnia, w którym jest on spożywany. Przy czym porcję alkoholu zdefiniowano jako: szklanka piwa (250 ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml). Najczęściej wskazywanym rodzajem spożywanego alkoholu jest wino (66,7%), piwo (38,9%) i wódka (27,8%).

85% osób ankietowanych udzieliło odpowiedzi, że nigdy nie wykonywało obowiązków w pracy pod wpływem alkoholu, natomiast po jednej osobie udzieliło odpowiedzi, że zdarzyło się to raz, zdarza się sporadycznie i zdarza się to często.

70% osób udzielających odpowiedzi podało, że nigdy nie prowadziło pojazdu pod wpływem alkoholu, natomiast 2 osoby udzieliły odpowiedzi twierdzącej (1 osoba – zdarzyło mi się raz, 1 osoba – zdarza mi się to sporadycznie).

45% osób udzielających odpowiedzi potwierdziło, że zdarza im się widzieć na terenie gminy osoby prowadzące pojazdy pod wpływem alkoholu.

Tylko jedna osoba ankietowana udzieliła odpowiedzi twierdzącej na pytanie dotyczące konieczności ograniczenia ilości punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie gminy. Spośród osób ankietowanych tylko trzy udzieliły odpowiedzi twierdzącej na pytanie dotyczące palenia papierosów, natomiast żadna z osób nie przyznała się do zażywania środków psychoaktywnych (narkotyków, dopalaczy, leków w celu odurzenia).

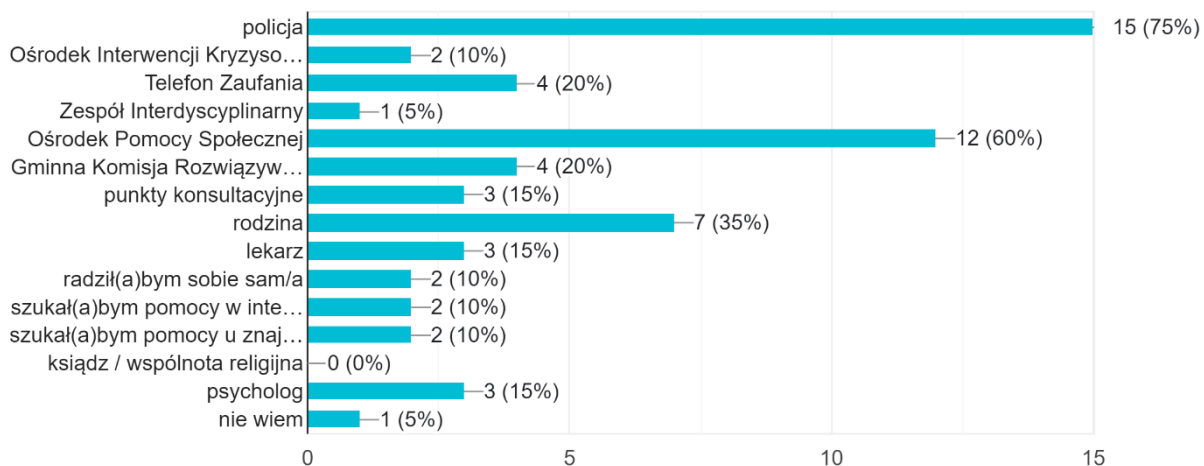
W pytaniu dotyczącym szkodliwości wymienionych substancji za najbardziej szkodliwe ankietowani uznali dopalacze (17 osób twierdzi, że są bardzo szkodliwe, natomiast 3 osoby, że szkodliwe), narkotyki (15 osób – bardzo szkodliwe, 4 osoby – szkodliwe, 1 osoba – mało szkodliwe) oraz sterydy anaboliczne (13 osób – bardzo szkodliwe, 7 osób – szkodliwe). Najwięcej ocen „mało szkodliwe” uzyskały e-papierosy (3 osoby).

Na pytanie „Czy wie Pan/i gdzie szukać pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia lub przemocy?” przeważająca większość ankietowanych udzieliła odpowiedzi „tak” (65%). Odpowiedzi „trudno powiedzieć” udzieliło 6 osób (30%), natomiast jedna osoba udzieliła odpowiedzi „nie”.

Kolejne pytanie dotyczyło instytucji / osoby do której zwróciliby się ankietowani w przypadku problemu uzależnień lub przemocy. Rozkład odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

30. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień i/lub przemocy w rodzinie? Można zaznaczyć kilka odpowiedzi.

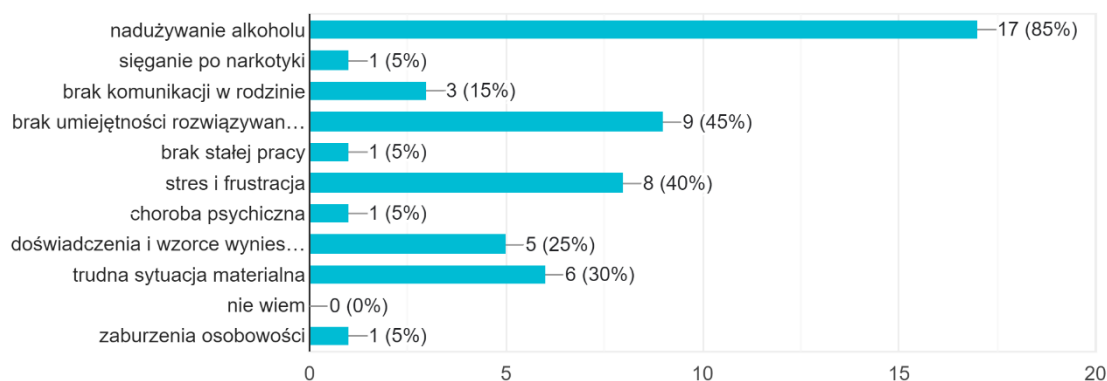
20 odpowiedzi

Zdecydowana większość ankietowanych uznaje, że główną przyczyną przemocy w rodzinie jest nadużywanie alkoholu. Na poniższym wykresie przedstawiono odpowiedzi na to pytanie.

31. Jakie według Pana/i są najczęstsze przyczyny stosowania przemocy w rodzinach? Proszę wybrać maksymalnie 3 według Pana/i najważniejsze.

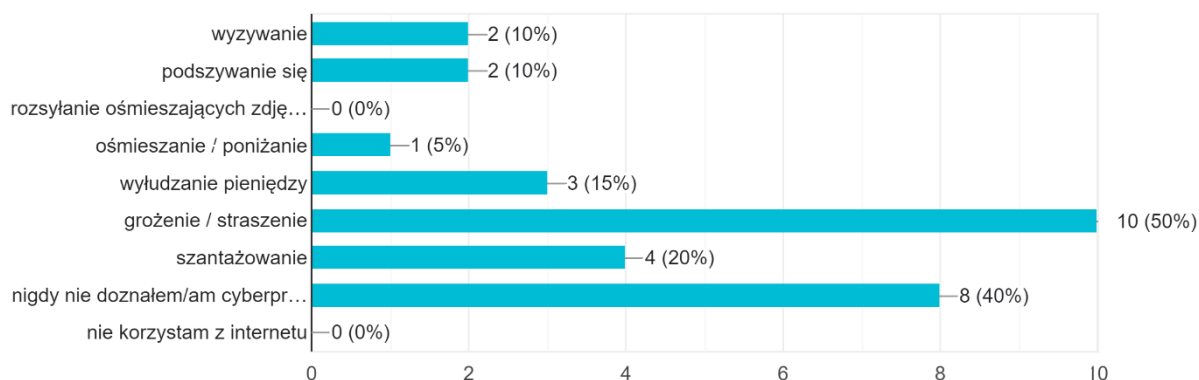
20 odpowiedzi

Kolejne pytanie dotyczyło cyberprzemocy. Zdecydowana większość ankietowanych doświadczyła jakiegoś rodzaju przemocy w sieci. Odpowiedzi respondentów przedstawiono poniżej.

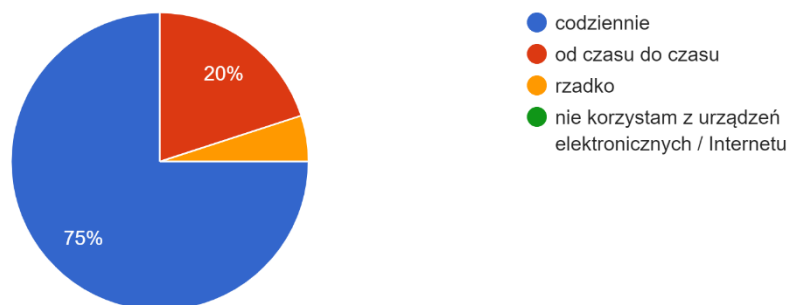
32. Czy doznał/a Pan/i kiedykolwiek którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w internecie)? Można wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

20 odpowiedzi

Na pytanie dotyczące częstotliwości korzystania z urządzeń elektronicznych przeważająca większość osób udzielających odpowiedzi podała, że korzysta z takich urządzeń codziennie.

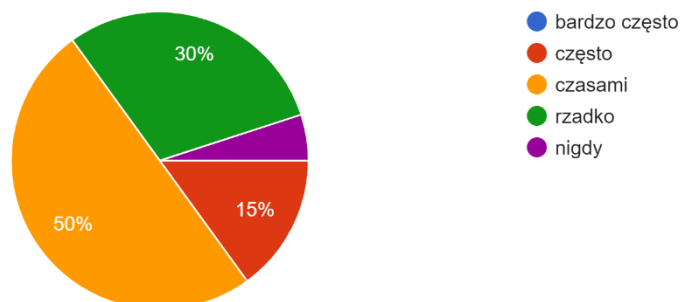
34. Jak często korzysta Pan/i z poniższych urządzeń elektronicznych i Internetu (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier) z wyłączeni...onego na używanie ich w ramach pracy zawodowej?
20 odpowiedzi

9 respondentów podało, że na korzystanie z urządzeń elektronicznych poświęca dziennie do 1 godziny, natomiast 11 osób poświęca więcej niż godzinę do 3 godzin.

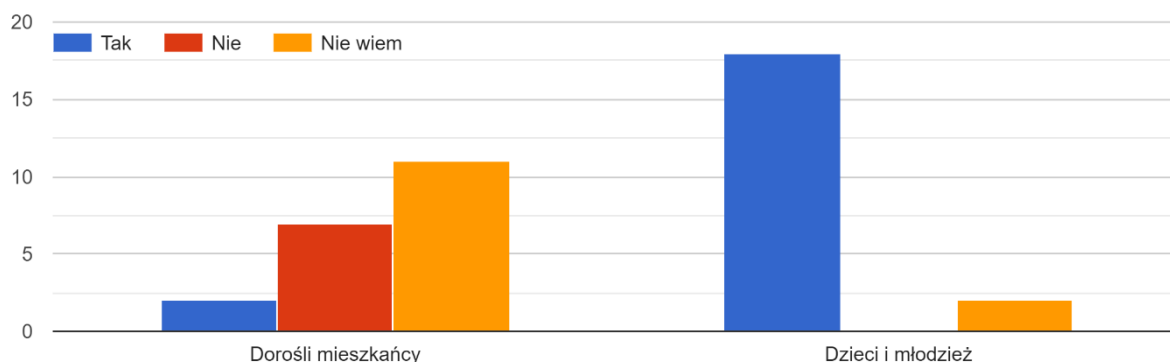
Kolejne pytanie dotyczyło częstotliwości z jaką osobom ankietowanym zdarza się korzystać z internetu dłużej niż początkowo zakładały. Poniżej zaprezentowano odpowiedzi na to pytanie.

36. Czy zdarza się Panu/i korzystać z urządzeń elektronicznych / Internetu dłużej niż wstępnie Pan/i zakładał/a?
20 odpowiedzi

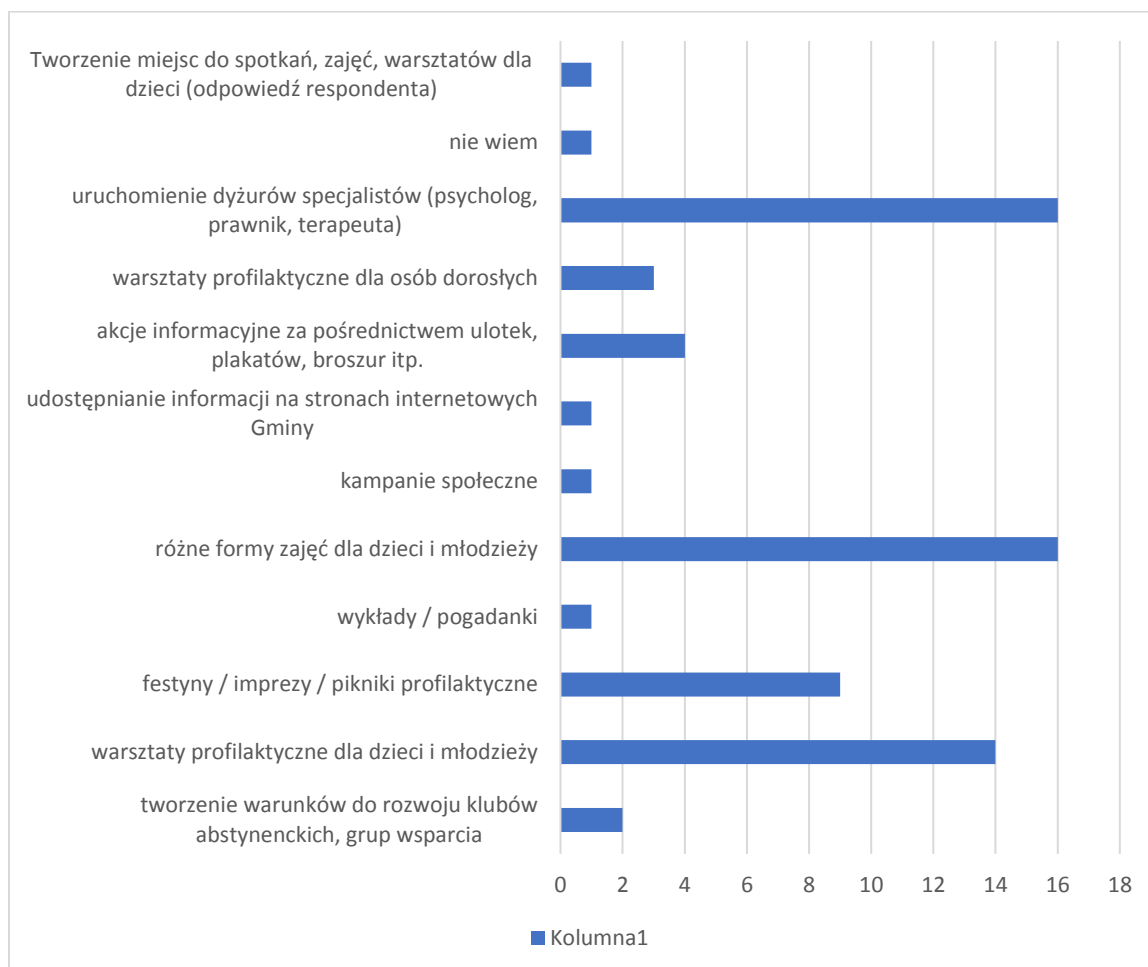
W następnym pytaniu ankietowani zostali poproszeni o ocenę czy nadmierne korzystanie z internetu stanowi w gminie duży problem, zarówno w odniesieniu do dorosłych mieszkańców, jak i dzieci. Poniżej zaprezentowano odpowiedzi na to pytanie.

42. Czy Pana/i zdaniem nadmierne korzystanie z urządzeń elektronicznych / Internetu stanowi w gminie znaczący problem?

Dla zdecydowanej większości respondentów w przypadku dzieci i młodzieży nadmierne korzystanie z internetu jest dużym problemem.

Na pytanie dotyczące działań profilaktycznych jakie powinny być podejmowane w gminie, respondenci udzielili następujących odpowiedzi:

Zdecydowana większość osób ankietowanych dostrzega konieczność udzielania szerokiego zakresu wsparcia dzieciom i młodzieży, mającego na celu profilaktykę uzależnień. Znaczna

część osób zwraca też uwagę na brak możliwości skorzystania na terenie gminy z poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego, terapeutycznego) wskazując, że jednym z działań powinno być uruchomienie dyżurów takich specjalistów.

3. Diagnoza problemów społecznych w środowisku dzieci i młodzieży

W 2018 r. w ramach Ogólnopolskiej Diagnozy Społecznej Uczniów 2018 pt. „Lustro” dla miast i gmin biorących udział w kampanii „Zachowaj trzeźwy umysł”, na terenie gminy Lutowska przeprowadzono ankiety z uczniami. W 2021 r. organizator badania: Stowarzyszenie Producentów i Dziennikarzy Radiowych przeprowadził na terenie gminy Lutowska badanie mające na celu ukazanie zmian, jakie dokonały się w młodych ludziach w obszarach objętych badaniem z 2018 r. Zasadniczym celem badania było przedstawienie i charakterystyka młodzieży szkolnej (klasy V-VIII) w głównych obszarach życia społecznego, jak również wskazanie na czynniki społeczno-demograficzne determinujące skalę tego zjawiska. Badanie skupiło się na kilku obszarach: szkoła, rodzina, zdrowie, zwyczaje żywieniowe, przemoc i agresja, granie w gry, korzystanie z internetu i smartfona, podstawowe czynności życia codziennego, praca i ekonomia, kapitał społeczny.

Wyniki diagnozy ogólnopolskiej wskazują, że rośnie spożycie napojów energetycznych lub funkcjonalnych, zawierających kofeinę lub wyciąg z guarany (np. Red Bull, Tiger, Be Power itp.). Wskaźnik ankietowanych, którzy przyznali się do tego, że taki napój spożywają przynajmniej raz na tydzień (połączone odpowiedzi codziennie, kilka razy w tygodniu, mniej więcej raz na tydzień), wzrósł o 5,2%. Najczęściej takie deklaracje padały ze strony dziewcząt ze starszych klas.

Jeżeli chodzi o spożycie alkoholu, narkotyków i dopalaczy, na przestrzeni ostatnich trzech lat zmniejszyło się spożycie szampana (wino musujące) (-1,6%), palenie papierosów (-0,8%), spożycie wina (-0,7%) oraz wódki (-,02%). Zwiększyło się natomiast spożycie piwa (+0,2%), palenie marihuany (+0,3%), spożywanie drinków (+0,6%) oraz zażywanie dopalaczy (+0,9%). Jeżeli chodzi o zażywanie w/w substancji, szczególną uwagę należy zwrócić na jedną prawidłowość. Pomijając jakiegokolwiek procentowe różnice pomiędzy rokiem 2018 a 2021, przy każdej substancji nieznacznie zwiększył się odsetek ankietowanych deklarujących codzienne jej spożycie, a jednocześnie zmniejszył się odsetek tych, którzy zażywają je okazjonalnie.

Wyraźnie zmniejsza się skala agresji fizycznej w szkołach (-8,0%). Przemoc emocjonalna/psychiczna także się zmniejsza, chociaż w mniejszym stopniu (-5,2%). Zmniejszanie skali agresji zarówno fizycznej, jak i emocjonalnej częściej dostrzegają chłopcy niż dziewczęta.

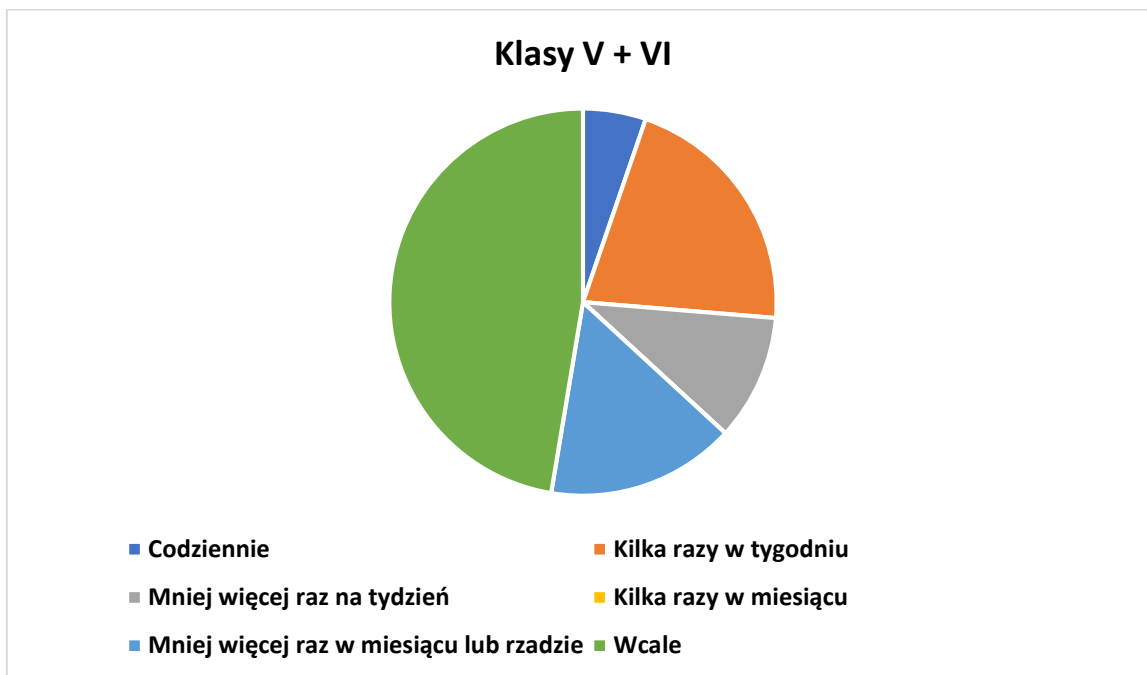
Młodzi ludzie wyraźnie ograniczyli codzienne i kilka razy w tygodniu granie w gry na smartfonie lub tablecie, chociaż częściej zabierają smartfon do szkoły. Częściej zdarza się im jednak grać w gry na komputerze lub konsoli do gier. Odsetek badanych, którzy deklarują, że grają codziennie oraz kilka razy dziennie, wyraźnie wzrósł (+6,2%). W gry na komputerze lub konsoli do gier częściej zaczynają grać dziewczęta ze starszych klas. Jeżeli chodzi o uczestnictwo młodych w przestrzeni wirtualnej, można doszukać się pewnych zmian. Pierwsza z nich odnosi się do oglądania filmów. Młodzi wyraźnie ograniczyli oglądanie filmów na YouTube (-10,0%) na rzecz platform streamingowych typu CDA, Netflix (+12,6%). W internecie młodzi zaczęli także kontaktować się ze znajomymi za pomocą komunikatorów (głównie uczniowie z klas młodszych), a także grać w gry on-line. Jeżeli chodzi o gry on-line, prym nadal wiodą chłopcy, niemniej należy także odnotować wzrost zainteresowania tego typu rozrywką wśród dziewcząt w każdej grupie wiekowej. Niewątpliwie oferta gier on-line dla dziewcząt wyraźnie się powiększyła w ostatnich trzech latach³.

W gminie Lutowiska w badaniu przeprowadzonym w 2021 roku wzięło udział 19 dzieci (w tym 7 dziewczynek, 12 chłopców) z klas V i VI oraz 39 dzieci (w tym: 14 dziewczynek, 25 chłopców) z klas VII i VIII.

W zakresie tematyki spędzania przez dzieci i młodzież wolnego czasu badacze ustalili, że w odniesieniu do roku 2018 młodzi częściej zaczęli spędzać czas wolny przed smartfonem – niekoniecznie grając w gry komputerowe. Ta czynność w roku 2021 jest najczęściej wskazywana przez ankietowanych. Jeżeli chodzi o pozostałe czynności, to młodzi równie chętnie spotykają się ze znajomymi, gotują oraz wykonują różne prace w domu (np. sprzątanie). Znacznemu ograniczeniu nastąpiło uczęszczanie przez uczniów na jakiegokolwiek zajęcia muzyczne, teatralne, plastyczne, czy taneczne. Młodzi częściej też niż trzy lata temu poświęcają czas na rozwijanie swoich zainteresowań lub na wykonywaniu innych rzeczy. Rzadziej jednak uprawiają sport oraz oglądają telewizję.

Na pytanie „Jak często spożywasz napoje energetyzowane lub funkcjonalne, zawierające kofeinę, wyciąg z guarany lub różne witaminy, magnez (np. Red Bull, Tiger, Be Power, Oshee, 4 Motive, Powerade itp.)? młodzież z gminy Lutowiska udzielała następujących odpowiedzi:

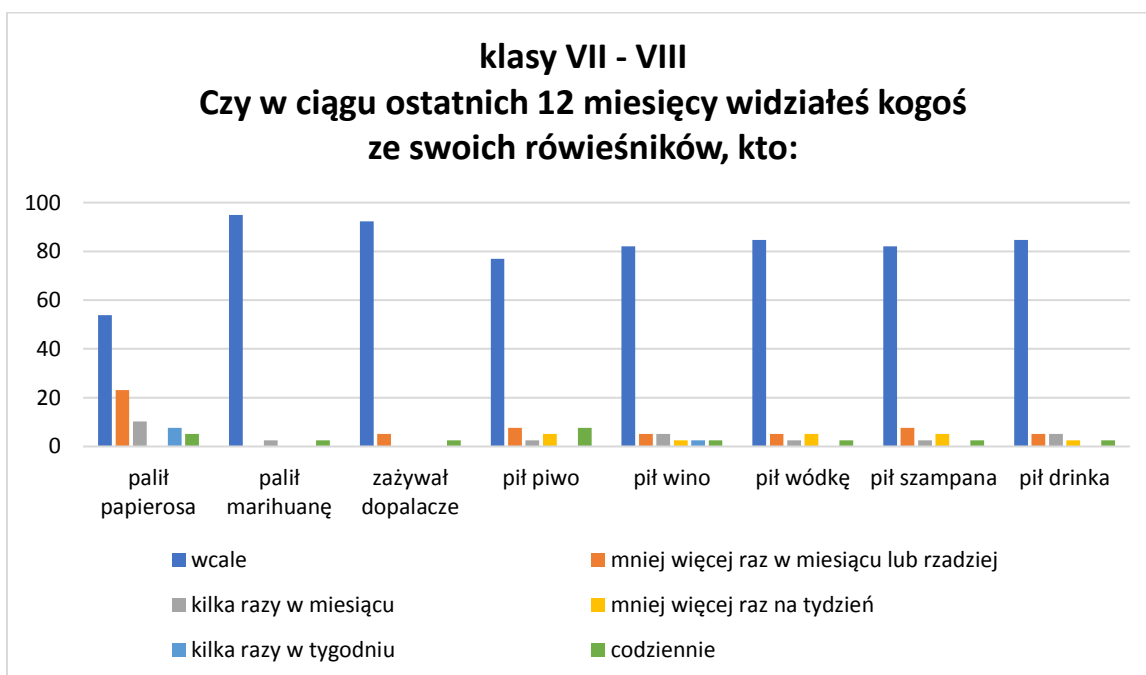
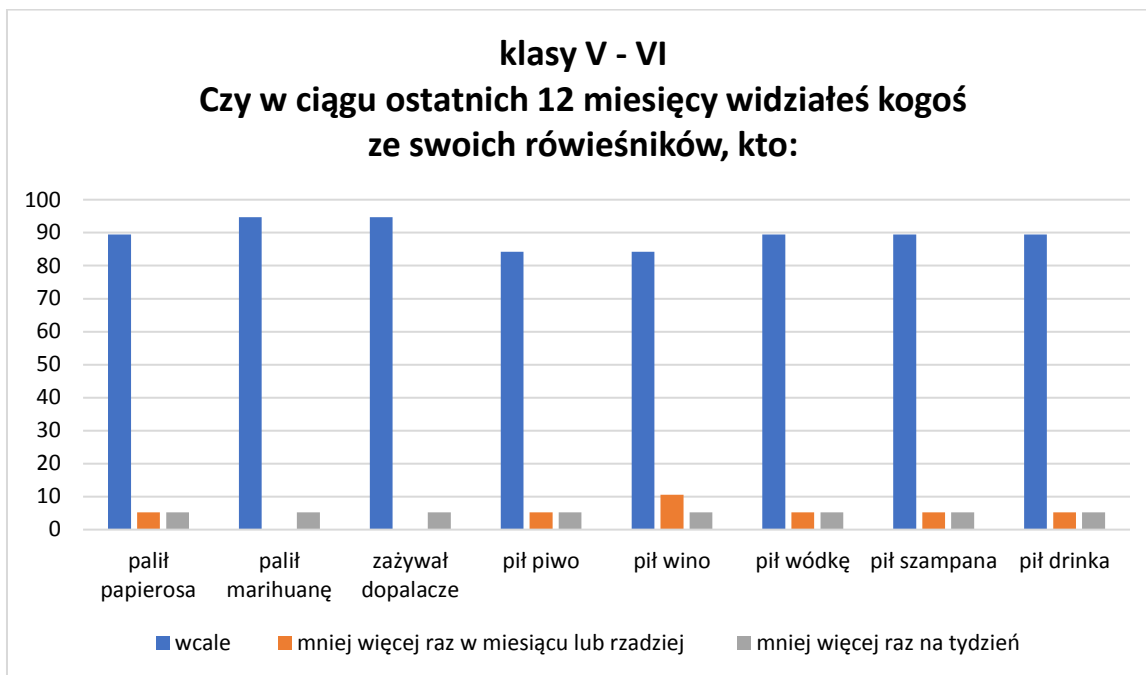
³ Społeczna diagnoza uczniów 2021. Lustró. Raport ogólnopolski. Ewaluacja badania, Stowarzyszenie Producentów i Dziennikarzy Radiowych, Poznań 2022, s. 4 – 10.

Jak widać na wykresach, w grupie uczniów klas VII i VIII spada liczba osób, które nie piją napojów energetycznych w ogóle i jednocześnie rośnie liczba osób, które piją takie napoje codziennie.

Niepokojące są odpowiedzi młodzieży na pytanie „Jak często zażywasz leki przeciwbólowe?”. Około 20% uczniów klas V i VI oraz 18% uczniów klas VII i VIII udzieliło odpowiedzi: kilka razy w tygodniu, mniej więcej raz na tydzień, lub kilka razy w miesiącu.

Na pytanie dotyczące używek, młodzież udzielała następujących odpowiedzi:

Na pytanie o samodzielne zażywanie substancji wymienionych w poprzednim pytaniu w grupie młodzieży z klas V i VI znacząca większość ankietowanych zaprzeczyła ich zażywaniu. Natomiast 5,26% wskazało, że kilka razy w miesiącu zapaliło papierosa, 5,26% mniej więcej raz w miesiącu lub rzadziej zapaliło marihuanę, wypilo piwo i drinka, natomiast 10,53% mniej więcej raz w miesiącu lub rzadziej wypilo szampana.

W grupie młodzieży z klas VII i VIII liczba osób potwierdzających zażywanie tych substancji rośnie: 10,25% paliło papierosy, 2,56% zapaliło marihuanę, 10,26% wypilo piwo, 7,69% wypilo wino, 2,56% piło wódkę, 7,69% piło szampana, 2,56% wypilo drinka.

W odniesieniu do korzystania przez młodzież z urządzeń elektronicznych i internetu wyniki badań w gminie Lutowiska są podobne do wyników ogólnopolskich. Zaobserwowano te same tendencje, o których wspomniano na wstępie⁴.

V Adresaci programu

Adresatami Gminnego Programu są mieszkańcy i mieszkanki gminy Lutowiska – dzieci, młodzież, dorośli, w tym seniorzy. Gminny Program szczególnie skierowany jest do rodzin doświadczających przemocy. Działania z zakresu profilaktyki uniwersalnej adresowane są głównie do całych grup, w szczególności do dzieci i młodzieży, bez względu na stopień indywidualnego ryzyka występowania problemów związanych ze stosowaniem substancji psychoaktywnych. Działania uprzedzające z zakresu profilaktyki selektywnej skierowane są do jednostek lub grup zwiększonego ryzyka, które ze względu na swoją sytuację społeczną, rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne, narażone są na większe od przeciętnego niebezpieczeństwo wystąpienia problemów związanych z uzależnieniami i przemocą. Działania powstrzymujące z zakresu profilaktyki wskazującej skierowane są do jednostek lub grup demonstrujących wczesne symptomy związane z uzależnieniem. Program adresowany jest także do osób pijących alkohol i używających narkotyków w sposób ryzykowny i szkodliwy; uzależnionych, którzy wymagają leczenia (działania terapeutyczno-korekcyjne); utrzymujących abstynencję i współuzależnionych – rodzin i bliskich (działania wspierające).

VI Cel główny, cele szczegółowe, zadania i wskaźniki osiągnięcia celów w ramach Programu

1. Kierunki działań w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień

Analiza wybranych zagadnień lokalnej diagnozy problemów uzależnień na terenie gminy Lutowiska wskazuje na niezbędne kierunki działań w zakresie rozwiązywania tych problemów. Spełniają one zasadniczą rolę w określeniu zadań zmierzających do ograniczania szkód spowodowanych nadużywaniem substancji psychoaktywnych wśród mieszkańców naszej gminy. Diagnoza problemów uzależnień na terenie gminy Lutowiska wskazuje na niezbędne kierunki działań w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień, do których należy zaliczyć:

- kontynuowanie działań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży w sposób uwzględniający potrzeby młodych ludzi,

⁴ Społeczna diagnoza uczniów 2021. Lustró. Raport lokalny. Ewaluacja badania, Stowarzyszenie Producentów i Dziennikarzy Radiowych, Poznań 2022.

- podejmowanie działań edukacyjnych w szkole kierowanych do dzieci oraz ich rodziców poprzez realizację rekomendowanych programów profilaktycznych wzmacniających więzi rodzinne, ukierunkowanych na wzmacnianie systemu wartości zdrowia, a także wyuczenie umiejętności psychospołecznych chroniących dzieci i młodzież przed uzależnieniami,
- prowadzenie edukacji w zakresie przyczyn i skutków zażywania substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- prowadzenie działań terapeutycznych, motywujących oraz wspierających proces zdrowienia osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych w celu poprawy jakości ich życia i funkcjonowania w społeczeństwie,
- prowadzenie działań na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości użytkowników dróg,
- prowadzenie edukacji mieszkańców gminy Lutowiska w zakresie przemocy w rodzinie,
- prowadzenie edukacji dotyczącej umiejętności rodzicielskich, w tym wychowywania dzieci bez stosowania przemocy,
- ograniczanie dostępności alkoholu poprzez kontrole punktów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych oraz edukację i szkolenia adresowane do sprzedawców,
- rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej i wymiana doświadczeń w zakresie uzależnienia od alkoholu.

2. Cel główny i cele szczegółowe Programu

Celem głównym Gminnego Programu jest **zapobieganie uzależnieniom od substancji psychoaktywnych poprzez podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców gminy Lutowiska (w szczególności dzieci i młodzieży) na temat szkodliwości ich stosowania, a także ograniczenie szkód zdrowotnych, społecznych oraz zaburzeń życia rodzinnego, będących następstwem spożywania alkoholu i zażywania narkotyków poprzez stosowanie odpowiednich działań interwencyjnych i korekcyjnych.**

W zadaniach Gminnego Programu uwzględniono również problematykę uzależnień behawioralnych, przez które rozumie się zaburzenia zachowania o charakterze nałogowym, niezwiązane z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych, które wiążą się z odczuwaniem przymusu i brakiem kontroli nad wykonywaniem określonej czynności oraz kontynuowaniem jej mimo negatywnych konsekwencji dla jednostki oraz dla jej otoczenia.

Realizacja powyższego celu przełoży się na zwiększenie jakości życia mieszkańców gminy Lutowiska. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez podjęcie skoordynowanych działań w obszarze profilaktyki realizowanej na trzech poziomach (uniwersalna, selektywna, wskazująca), będącej jednym z szeregu działań służących ochronie zdrowia, zmierzającej do zapobiegania problemom związanym z używaniem substancji psychoaktywnych oraz uzależnieniom behawioralnym.

3. Cele szczegółowe Programu

1. Upowszechnianie i zwiększanie poziomu wiedzy na temat zagrożeń i szkód związanych z używaniem alkoholu, wynikających z używania narkotyków oraz wiedzy na temat uzależnień behawioralnych poprzez prowadzenie działalności edukacyjnej i informacyjnej.
2. Zapewnianie i zwiększanie oferty profilaktycznej w zakresie uzależnień na wszystkich poziomach profilaktyki.
3. Zwiększanie dostępności terapeutycznej i profesjonalnej pomocy dla osób używających alkohol i narkotyki szkodliwe oraz członków ich rodzin, w tym osób doznających przemocy w rodzinie.
4. Działania służące realizacji celów szczegółowych Programu i wskaźniki realizacji tych celów

Zadanie 1		
Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych		
Lp.	Działanie	Wskaźniki
1.1	Realizacja działań promujących zdrowy styl życia, wolny od uzależnień oraz zdrowie psychiczne.	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba działań • Liczba odbiorców działań
1.2	Edukacja w zakresie szkód wynikających z używania alkoholu.	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba działań • Liczba odbiorców działań
1.3	Realizacja działań służących upowszechnianiu wiedzy w zakresie uzależnień behawioralnych	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba działań • Liczba odbiorców działań
1.4	Promowanie abstynencji i zdrowego stylu życia oraz wspieranie działań profilaktycznych, alternatywnych form spędzania wolnego czasu i lokalnych programów społeczno-kulturalnych	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba działań • Liczba odbiorców działań
1.5	Wsparcie finansowe organizacji pozalekcyjnych zajęć integrujących psychoprofilaktykę z aktywnością sportową, edukacyjną oraz kulturalną z możliwością zakupu wyposażenia do prowadzenia tych zajęć oraz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba działań, którym udzielono wsparcia • Liczba odbiorców
1.6	Realizacja działań informacyjno – edukacyjnych skierowanych do przyszłych kierowców, kierowców oraz kobiet w ciąży, profilaktyka	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba działań • Liczba odbiorców działań
1.7	Podjęcie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba działań • Liczba odbiorców działań
1.8	Zakup i dystrybucja materiałów informacyjno-edukacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> • Ilość zakupionych materiałów • Liczba odbiorców

1.9	Realizacja działań rozwijających kompetencje wychowawcze i profilaktyczne rodziców i osób pracujących z dziećmi i młodzieżą	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba działań • Liczba odbiorców działań
------------	---	--

Zadanie 2 Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych		
Lp.	Działanie	Wskaźniki
2.1	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez wspieranie działań pomocowych, samopomocowych, edukacyjnych, poza terapią, których odbiorcami są osoby uzależnione oraz ich rodziny	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba działań • Liczba odbiorców działań
2.2	Współpraca z organizacjami pozarządowymi, instytucjami, stowarzyszeniami w celu realizacji zadań	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba organizacji z którymi podjęto współpracę • Liczba zrealizowanych działań
2.3	Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych poprzez przekazanie dotacji na realizację zadań publicznych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniem i patologiom społecznym oraz promocję zdrowego trybu życia	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przekazanych dotacji • Kwota przekazanych dotacji
2.4	Prowadzenie edukacji publicznej w obszarze profilaktyki i zachowań ryzykownych, przeciwdziałania przemocy w rodzinie i promocji zdrowego stylu życia poprzez organizację kampanii społecznych i innych wydarzeń lokalnych, skierowanych do wszystkich mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba działań • Liczba odbiorców działań

Zadanie 3 Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu		
Lp.	Działanie	Wskaźniki
3.1	Prowadzenie Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego dla osób nadużywających alkoholu, uzależnionych oraz ich rodzin, obsługiwanego przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lutowiskach	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób korzystających z porad w Punkcie Informacyjno - Konsultacyjnym
3.2	Realizacja konsultacji indywidualnych, spotkań i grupowych zajęć edukacyjnych, dla osób uzależnionych od alkoholu w celu motywowania do abstynencji i podjęcia leczenia	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zorganizowanych spotkań • Liczba osób objętych konsultacjami / poradnictwem / zajęciami
3.3	Kierowanie na badania w przedmiocie uzależnienia od alkoholu osób nadużywających alkoholu – finansowanie badań psychiatryczno – psychologicznych oraz pokrywanie opłat sądowych w sprawach o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób skierowanych na badania

Zadanie 4		
Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie		
Lp.	Działanie	Wskaźniki
4.1	Prowadzenie działań informacyjno - edukacyjnych w obszarze profilaktyki i zachowań ryzykownych, przeciwdziałania przemocy w rodzinie i promocji zdrowego stylu życia poprzez organizowanie kampanii społecznych i innych wydarzeń lokalnych, skierowanych do osób/rodzin dotkniętych przemocą	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba działań • Liczba odbiorców działań
4.2	Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie poprzez organizację i/lub dofinansowanie szkoleń i podnoszenie kwalifikacji służb, instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem zjawisku przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba szkoleń • Liczba uczestników szkoleń
4.3	Udzielanie pomocy społecznej dla osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i podejmowanie działań na rzecz integracji tych osób ze środowiskiem lokalnym z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób objętych pomocą społeczną

Zadanie 5		
Podejmowanie interwencji w związku z naruszaniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego		
Lp.	Działanie	Wskaźniki
5.1	Dokonywanie kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zgodnie z ustawą z dnia 29 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	<ul style="list-style-type: none"> • liczba kontroli placówek handlowych i gastronomicznych • liczba podjętych działań zmierzających do wszczęcia postępowania <ul style="list-style-type: none"> • liczba szkoleń • liczba uczestników szkoleń
5.2	Podejmowanie działań zmierzających do wszczęcia postępowania w związku z naruszeniem art. 13 ¹ i art.15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	
5.3	Realizacja szkolenia dla właścicieli punktów handlowych ze sprzedażą napojów alkoholowych i sprzedawców	

VII Zasoby i realizatorzy

Realizacja zadań Gminnego Programu koordynowana jest przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lutowiskach.

Realizatorami Programu są: jednostki organizacyjne gminy (w tym Gminny Ośrodek Kultury i Szkoła Podstawowa w Lutowiskach).

Ponadto dla zapewnienia pełnej i kompleksowej oferty wsparcia istotne znaczenie ma działalność:

- Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Bieszczady” w Lutowiskach,
- Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Lesku – Poradnia Leczenia Uzależnień – Filia w Ustrzykach Dolnych,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lutowiskach,
- organizacji pozarządowych,
- Komendy Powiatowej Policji w Ustrzykach Dolnych,
- Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Ustrzykach Dolnych,
- Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lesku,
- Poradni Zdrowia Psychicznego w Ustrzykach Dolnych.

Partnerem Programu są również inne podmioty, których działalność obejmuje przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy.

VIII Źródła finansowania

Podstawowym źródłem finansowania Gminnego Programu są środki pochodzące z opłat za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz opłat za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml. Finansowanie częściowo opiera się także na środkach własnych organizacji pozarządowych ubiegających się o dotację w ramach otwartych konkursów ofert lub z inicjatywy własnej. Ponadto, działania mogą być współfinansowane ze środków pozyskanych ze źródeł zewnętrznych. Należy pamiętać, że podczas realizacji Gminnego Programu, gmina zobowiązana jest do przestrzegania ustawowego wymogu, aby każde zadanie finansowane w jego zakresie miało rzeczywisty związek z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień. Finansowanie Gminnego Programu zostało ujęte w budżecie gminy Lutowiska. W ramach posiadanych środków możliwe jest doposażenie realizatorów w sprzęt z jego wyłącznym przeznaczeniem na realizację działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

IX Sposób sprawozdania

Zgodnie z art. 4¹ ust. 2b ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, organ wykonawczy samorządu gminy sporządza raport z wykonania Gminnego Programu w danym roku, który przedkłada Radzie Gminy w terminie do dnia 30 czerwca roku następującego po roku, którego dotyczy raport. W związku z powyższym, raport za rok 2023 zostanie przedłożony Radzie Gminy Lutowiska do dnia 30 czerwca 2024 roku, a za rok 2024 do dnia 30 czerwca 2025 roku.

Art. z art. 4¹ ust. 2c przywołanej wyżej ustawy nakłada także obowiązek sporządzania – na podstawie ankiety opracowanej przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom – informacji z realizacji działań podejmowanych w danym roku i przesyłania jej do Centrum w terminie do dnia 15 kwietnia roku następującego po roku, którego dotyczy informacja. W związku z powyższym, raport za rok 2023 zostanie przesłany do KCPU do dnia 15 kwietnia 2024 roku, a za rok 2024 do dnia 15 kwietnia 2025 roku.

X Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Zgodnie z art. 4¹ ust. 4 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w skład gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych wchodzi osoby przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Konieczność ujęcia w Gminnym Programie zasad wynagradzania członków GKRPA nakłada art. 4¹ ust. 5 powyższej ustawy.

Wysokość wynagrodzenia ustalana jest na podstawie minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalanego przez Radę Ministrów, zwanego dalej wynagrodzeniem bazowym.

Członkowie Komisji otrzymują wynagrodzenie w wysokości:

1. Przewodniczący Komisji z tytułu koordynacji działań w obszarze uzależnień otrzymuje wynagrodzenie miesięczne w formie ryczałtu – w wysokości 17% wynagrodzenia bazowego;
2. Wszyscy członkowie GKRPA z tytułu udziału w każdym posiedzeniu Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, bądź wykonywania innych czynności związanych z realizacją Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii (w tym w szczególności reprezentowanie Komisji w sprawach inicjowanych przez GKRPA, udział w działaniach profilaktycznych i interwencyjnych, udział w kontrolach i in.) – przysługuje wynagrodzenie w wysokości 5% wynagrodzenia bazowego;

3. Wynagrodzenie o którym mowa w pkt 2 wypłacane jest na podstawie dokumentu potwierdzającego udział członka Komisji w posiedzeniu lub innych działaniach (np. lista obecności, potwierdzenie odbycia podróży służbowej);
4. Ogłoszenie zmiany wynagrodzenia bazowego, o którym mowa powyżej, powoduje zmianę wynagrodzenia członków Komisji, w miesiącu jej ogłoszenia i za czynności w tym czasie wykonane.
5. Członkom Komisji, biorącym udział w szkoleniach lub innych pracach poza terenem miejscowości Lutowiska, przysługuje zwrot kosztów przejazdu oraz noclegów na warunkach ustalenia należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju.
6. Koszty organizacji pracy komisji oraz szkoleń, podróży służbowych i diet członków Komisji związanych z pełnieniem funkcji członka Komisji pokrywane są ze środków Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023 - 2024, zgodnie z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi zwrotu kosztów podróży pracownikom. Decyzje o skierowaniu na szkolenie podejmuje Przewodniczący Komisji.
7. Sposób realizacji zadań, organizację wewnętrzną i tryb pracy Komisji określa Regulamin Komisji, wprowadzony Zarządzeniem Wójta Gminy Lutowiska.